

Utlåtande om att främja unga människors fulla deltagande i utbildning, arbetsliv och samhälle

Sammanfattning

Kulturutskottet behandlar i detta utlåtande EG-kommissionens meddelande om att främja unga människors fulla deltagande i utbildning, arbetsliv och samhälle, KOM(2007) 498.

Meddelandet är ett steg i den politiska process om ungdomsfrågor som startade 2001 med vitboken om ungdomsfrågor. I meddelandet sammanfattar kommissionen läget på några viktiga områden för unga och redovisar också ambitionen att tillsammans med medlemsstaterna verka för åtgärder på dessa områden.

Utskottet ställer sig i likhet med regeringen bakom den generella inriktningen i kommissionens meddelande. Det är angeläget att uppmärksamma unga människors levnadsvillkor och att vidta åtgärder för att stärka deras inflytande och deltagande i samhället. Både icke-diskrimineringsperspektivet och jämställdhetsperspektivet hade emellertid kunnat förtydligas och stärkas i meddelandet, anser utskottet.

Ungdomspolitikerna är ett nationellt ansvar. Utskottet konstaterar därför med tillfredsställelse att kommissionen i meddelandet framhåller att huvudansvaret för ungdomspolitikerna även fortsättningsvis ska ligga på medlemsstaterna.

Utskottet ställer sig frågande till en gemensam deklARATION mellan EU:s institutioner och unga, bl.a. vad gäller beslutsformer och vilka som ska representera EU:s ungdomar.

I ärendet har anmälts två särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Meddelandets huvudsakliga innehåll	4
Utskottets granskning	7
Faktapromemorian	7
Utskottets ställningstagande	7
Särskilt yttrande	9
1. Meddelande om att främja unga människors fulla deltagande i utbildning, arbetsliv och samhälle (s, v, mp)	9
2. Meddelande om att främja unga människors fulla deltagande i utbildning, arbetsliv och samhälle (v)	9
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	10

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Meddelande om att främja unga människors fulla deltagande i utbildning, arbetsliv och samhälle

Riksdagen lägger utlåtande 2007/08:KrU3 till handlingarna.

Stockholm den 1 november 2007

På kulturutskottets vägnar

Siv Holma

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Siv Holma (v), Cecilia Wikström i Uppsala (fp), Margareta Israelsson (s), Anne Marie Brodén (m), Mats Johansson (m), Anders Åkesson (c), Nikos Papadopoulos (s), Anne Ludvigsson (s), Gunilla Carlsson i Hisings Backa (s), Dan Kihlström (kd), Olof Lavesson (m), Göran Persson i Simrishamn (s), Esabelle Reshdouni (mp), Göran Montan (m), Leif Pettersson (s), Camilla Lindberg (fp) och Eva Bengtson Skogsberg (m).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Europeiska kommissionen presenterade den 5 september 2007 ett meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och regionkommittén om att främja unga människors fulla deltagande i utbildning, arbetsliv och samhälle, KOM (2007) 498. En svensk språkversion inkom till riksdagen den 19 september 2007.

Efter anmälan från talmannen har riksdagen beslutat remittera meddelandet till kulturutskottet för granskande och skriftligt utlåtande.

Utskottet har mottagit Regeringskansliets faktagromemoria 2007/08: FPM10 Meddelande om att främja ungas deltagande.

Utskottet har den 19 juni 2007 fått information av statsrådet Nyamko Sabuni om EU-arbetet inom ungdomsområdet och ordförandeskapets prioriteringar för andra halvåret 2007. I detta sammanhang gavs också viss information om det kommande meddelandet och dess inriktning.

Meddelandets huvudsakliga innehåll

Meddelandet är ett steg i den politiska process om ungdomsfrågor som startade 2001 med vitboken om ungdomsfrågor. Samarbetet på ungdomsområdet har successivt utökats och stärkts betydligt. En ungdomspolitisk ram har skapats av EU, och meddelandet syftar till att närmare samordna denna ram med andra politikområden som påverkar ungdomar.

Kommissionen konstaterar inledningsvis att även om situationen för unga i EU i dag generellt är relativt bra, finns det oroande tecken som exempelvis en hög andel fattiga barn, ohälsa bland unga, förtida avhopp från skolan och en hög ungdomsarbetslöshet. Social exkludering av unga för med sig alltför höga sociala och ekonomiska kostnader. Enligt kommissionen behöver man därför se över de investeringar som görs i barn och unga. Det behövs en tvärspektoriell ungdomsstrategi, som bygger på samarbete mellan beslutsfattare och berörda aktörer på alla nivåer.

Om ramverket på ungdomsområdet bättre samordnas med andra politikområden som påverkar unga och om man starkare betonar de unga inom dessa politikområden, kan man enligt kommissionen på ett mer effektivt sätt möta de utmaningar som unga står inför. Detta är också det övergripande syftet med det aktuella meddelandet. Kommissionen understryker samtidigt att ungas deltagande är avgörande. För att stärka partnerskapet mellan EU:s institutioner och unga föreslår kommissionen att en gemensam deklaration antas under 2007 om att tillsammans bidra till att förbättra levnadsvillkoren för unga.

I meddelandet sammanfattar kommissionen läget på några områden som ses som särskilt viktiga för unga. Kommissionen aviserar också sin ambition att, tillsammans med medlemsstaterna, verka för åtgärder för ungdomar på dessa områden:

Utbildning

Inom utbildningsområdet pekar kommissionen på möjligheten till livslångt lärande och på vikten av att tidigt investera i barns och ungas utbildning och att förbättra den högre utbildningens kvalitet. Medlemsstaterna inbjuds dessutom till att i sina nationella reformprogram för Lissabonstrategin fokusera mer på utbildning och på att bättre matcha utbildningen med arbetsmarknadens behov. Viktigt är också att förbättra yrkesutbildningen, att införa det europeiska ramverket för kvalifikationer (European Qualifications Framework) samt att fortsätta utvecklingen av en ungdomsspecifik del i Europass.

Sysselsättning (inklusive flexicurity och entreprenörskap)

Kommissionen konstaterar att ungdomsarbetslösheten nu ligger på 17,4 % och att arbetslösheten bland unga är dubbelt så hög som för vuxna. Arbetslöshet i unga år leder ofta till långtidsarbetslöshet. Unga kvinnor är dessutom överrepresenterade bland unga arbetslösa. Kommissionen anser att detta är ett slöseri med resurser som EU inte har råd med. Andra frågor som diskuteras är de potentiella problem det kan innebära att unga ofta har tillfälliga anställningar och/eller deltidsanställningar. Man lyfter också fram lågt betalda arbeten och att unga trots att många anger att de skulle kunna tänka sig att starta eget i relativt låg utsträckning gör det.

Utöver ovan nämnda insatser på utbildningsområdet föreslår kommissionen att medlemsstaterna ska vidta ett antal åtgärder såsom att förbättra rådgivningen till unga när de söker arbete, att underlätta möjligheterna att arbeta i andra EU-länder och att främja tillgången till kvalificerade praktikplatser. Här aviserar kommissionen också att den avser att följa upp ungas sysselsättningsituation på ett bättre sätt och att främja ungas rörlighet genom existerande instrument, såsom Eures och nya pilotprojekt. Kommissionen aviserar vidare att den under 2008 kommer att presentera ett förslag till en europeisk kvalitetsstadga för praktikperioder. Medlemsstaterna uppmanas att på ett mer systematiskt sätt angripa problematiken inom ramen för sitt arbete med Lissabonstrategin, inklusive arbetet med den europeiska ungdomspakten och med s.k. flexicuritystrategier. Att främja ungas entreprenörskap bedöms också som viktigt. Medlemsstaterna uppmanas vidare att använda EU-medel för att främja ungas övergång från utbildning till sysselsättning.

Social inkludering (inklusive frågor om jämställdhet och hälsa)

Kommissionen framhåller i meddelandet också vikten av social inkludering och att alla unga ges lika möjligheter att utvecklas och uppnå sin potential samt att delta i samhällslivet. Problem som lyfts fram är att en hög andel barn under 18 år drabbas av barnfattigdom (19 %). Man pekar också på exkludering och diskriminering av unga med utländsk bakgrund eller med funktionshinder i exempelvis utbildningsväsendet och på arbetsmarknaden. Ett annat problemområde rör bristen på jämställdhet mellan unga kvinnor och unga män i form av exempelvis oskäliga löneskillnader, könsstereotyper och problem med att en alltför stor andel av unga män lämnar skolan i förtid. God hälsa tas upp som en förutsättning för att stärka kunskapsuppbyggandet och främja deltagandet. Därför ser kommissionen med oro på att en relativt hög och dessutom ökande andel av ungdomarna i EU lider av olika typer av hälsoproblem. Exempelvis lider vart femte barn av övervikt eller fetma, och 10 % av dödsfallen bland unga kvinnor och 25 % av dödsfallen bland unga män är alkoholrelaterade.

Unga är en av de främsta målgrupperna för EU:s hälsoarbete. Kommissionen föreslår att medlemsstaterna ska stärka sitt arbete mot barnfattigdom. De bör också stödja organisationer och yrkesgrupper vars verksamhet är inriktad på unga för att ge dem förutsättningar att arbeta med hälsofrågor. Kommissionen aviserar vidare att den under 2007 kommer att utarbeta en ny hälsostrategi, vilken kommer att stödja målgruppsanpassade åtgärder för unga. Dessutom anges att kommissionen stöder aktiviteter för att eliminera könsstereotyper genom jämställdhetsintegrering och genom särskilda åtgärder inom EU:s utbildnings- och kulturprogram.

Aktivt medborgarskap

Kommissionen ser det som avgörande att unga deltar i de demokratiska processerna och att det förs en kontinuerlig dialog mellan unga och beslutsfattare för att man ska få välfungerande demokratier och en hållbar ungdomspolitik.

Kommissionen uppmanar medlemsstaterna att på olika sätt fortsätta arbetet med att främja ungas deltagande, med volontäraktiviteter och med att förbättra informationen till unga. Vidare inbjuds medlemsstaterna till att ge de unga en roll i genomförandet av det europeiska året för interkulturell dialog. Det aviseras också att kommissionen i samarbete med medlemsstaterna ska studera ungas tillgång till kultur. När det gäller ungas volontäraktiviteter avser kommissionen att undersöka behovet av ett nytt initiativ för att främja sådana aktiviteter. EU:s institutioner och EU:s ungdomar inbjuds också att stärka sitt partnerskap genom att anta en gemensam deklaration under 2007. Slutligen nämner kommissionen att den (enligt önskemål från ungdomsministrarna) kommer att presentera en rapport om ungdomars situation i EU vart tredje år.

Utskottets granskning

Faktapromemorian

Regeringskansliet (Kulturdepartementet) har utarbetat en faktapromemoria (2007/08:FPM10 Meddelande om att främja ungas deltagande) med anledning av meddelandet. När det gäller regeringens ståndpunkt anges följande:

Regeringen ställer sig bakom den generella inriktningen i kommissionens meddelande. Det är positivt att kommissionen uppmärksammar ungas levnadsvillkor, och meddelandet berör frågor av stor vikt för unga. Det är särskilt positivt att meddelandet tagits fram och presenteras på detta sammanhållna och tvärssektoriella sätt. Ett tvärssektoriellt arbetssätt är helt i linje med den svenska ungdomspolitiken.

Att främja ungas deltagande är ett övergripande mål för såväl det ungdomspolitiska samarbetet inom EU som för den nationella ungdomspolitiken. Förslaget om ett stärkt partnerskap med unga välkomnas mot denna bakgrund. Regeringen ställer sig dock i vissa avseenden frågande till en gemensam deklaration mellan EU:s institutioner och unga (bl.a. vad gäller beslutsformen och vilka som skulle representera EU:s ungdomar).

Regeringen ser det som positivt att kommissionen i meddelandet understryker att huvudansvaret för ungdomspolitiken även fortsättningsvis ska ligga på medlemsstaterna.

Regeringen menar att såväl icke-diskrimineringsperspektivet, som jämställdhetsperspektivet hade kunnat förtydligas och stärkas i meddelandet.

Utskottets ställningstagande

Efter det att vitboken om ungdomsfrågor kom 2001 har arbetet med ungdomsfrågorna fortsatt att utvecklas inom ramen för EU. Det nu aktuella meddelandet är en fortsättning på detta arbete. I meddelandet sammanfattar kommissionen läget på några områden som är viktiga för unga och redovisar också sin ambition att tillsammans med medlemsstaterna verka för åtgärder på dessa områden.

Liksom regeringen ställer sig utskottet bakom den generella inriktningen i kommissionens meddelande. Det är angeläget att uppmärksamma unga människors levnadsvillkor och att vidta åtgärder för att stärka deras inflytande och deltagande i samhället. Såsom för övrigt också regeringen framhåller hade emellertid både icke-diskrimineringsperspektivet och jämställdhetsperspektivet kunnat förtydligas och stärkas i meddelandet.

I meddelandet konstaterar kommissionen att man kan nå större framgång i arbetet med ungas fulla deltagande i samhället om man utgår från en övergripande ungdomsstrategi som bygger på samarbete mellan beslutsfattare och berörda parter på europeisk, nationell, regional och lokal nivå. För egen del anser utskottet att ansvaret för ungdomspolitiken främst ålig-

ger medlemsstaterna. Det är därför med tillfredsställelse utskottet konstaterar att kommissionen samtidigt framhåller att huvudansvaret för ungdomspolitikerna även fortsättningsvis ska ligga på medlemsstaterna.

Då ungdomspolitikerna är sektorsövergripande och omfattar alla samhällsliga beslut och åtgärder som påverkar villkoren för ungdomar är det särskilt positivt att meddelandet tagits fram och presenteras på ett sammanhållet och tvärsektorielt sätt, anser utskottet. Ett tvärsektorielt arbetssätt är dessutom helt i linje med den svenska ungdomspolitikerna.

Utskottet delar kommissionens bedömning att nyckeln till de ungas fulla deltagande i samhället är att de får tillgång till ett bra arbete. För att nå dit krävs relevant utbildning av hög kvalitet och att övergången från utbildning till arbete underlättas. Fokuseringen på områden som utbildning och sysselsättning, social inkludering och aktivt medborgarskap överensstämmer i stort med inriktningen på huvudområdena för den svenska ungdomspolitikerna. Det finns därmed stora likheter mellan EU:s arbete med de ungdomspolitiska målen och de prioriteringar som görs i Sverige. Emellertid måste varje land självt avgöra formerna för arbetet liksom de nationella målen.

I Sverige pågår nu ett aktivt arbete för att reformera utbildningssystemet inriktat på att utveckla skolans kunskapsuppdrag och på att höja kvaliteten i arbetet. Regeringens förslag om en läsa-skriva-räkna-satsning i grundskolan utgör ett viktigt inslag för att eleverna ska kunna nå målen i alla ämnen.

På det arbetsmarknadspolitiska området bereder den svenska riksdagen för närvarande ett förslag från regeringen om en jobbgaranti för ungdomar mellan 16 och 24 år. Ungdomar i jobbgarantin ska på ett tidigt stadium få kvalificerad hjälp av en personlig rådgivare eller mentor. De ska under hela sin arbetslöshetsperiod också kontinuerligt få ett aktivt stöd i sitt arbetsökande. Under jobbgarantins inledning ska dessa insatser intensifieras. Ungdomar som är i behov av studie- och yrkesvägledning ska även kunna få det under denna inledningsperiod. Därefter bör det aktiva matchningsarbetet kombineras med förstärkta insatser, som kan vara praktik eller utbildning. Ersättningen till deltagarna utformas så att den inte avhåller ungdomar från att välja reguljära studier framför arbetslöshet.

Att främja ungas deltagande är ett övergripande mål såväl för den ungdomspolitiska samarbetet inom EU som för den nationella ungdomspolitikerna. Utskottet ser därför positivt på det partnerskap som utvecklats mellan EU:s institutioner och den unga generationen, men ställer sig i likhet med regeringen frågande i vissa avseenden till en gemensam deklaration mellan EU:s institutioner och unga, bl.a. vad gäller beslutsformer och vilka som ska representera EU:s ungdomar.

Särskilt yttrande

1. Meddelande om att främja unga människors fulla deltagande i utbildning, arbetsliv och samhälle (s, v, mp)

Siv Holma (v), Margareta Israelsson (s), Nikos Papadopoulos (s), Anne Ludvigsson (s), Gunilla Carlsson i Hisings Backa (s), Göran Persson i Simrishamn (s), Esabelle Reshdouni (mp) och Leif Pettersson (s) anför:

Vi ställer oss i likhet med utskottets majoritet positiva till den generella inriktningen i kommissionens meddelande. Vi delar också uppfattningen att både icke-diskrimineringsperspektivet och jämställdhetsperspektivet hade kunnat förtydligas och stärkas i meddelandet. Ungdomspolitikerna är ett nationellt ansvar. Vi konstaterar därför med tillfredsställelse att kommissionen i meddelandet framhåller att huvudansvaret för ungdomspolitikerna även fortsättningsvis ska ligga på medlemsstaterna.

I likhet med utskottsmajoriteten ställer vi oss i vissa avseenden frågande till en gemensam deklaration mellan EU:s institutioner och de unga, bl.a. vad gäller beslutsformer och vilka som ska representera EU:s ungdomar.

Däremot tar vi bestämt avstånd från utskottsmajoritetens uppfattning att de insatser som nu genomförs inom svensk arbetsmarknadspolitik skulle kunna underlätta ungdomars etablering på arbetsmarknaden och ligga i linje med intentionerna i meddelandet. Beteckningen jobbgaranti på den nya svenska ungdomsinsatsen är direkt missvisande. Jobbgarantin är inte i närheten av att vara någon garanti för jobb. Förslaget innebär i stället att ungas arbetslöshetsersättning trappas ned i snabbare takt än för äldre, vilket är direkt diskriminerande. Vi vill även lyfta fram behovet av att vid reformerandet av det svenska utbildningssystemet beakta vad som sägs i meddelandet om det livslånga lärandet.

2. Meddelande om att främja unga människors fulla deltagande i utbildning, arbetsliv och samhälle (v)

Siv Holma (v) anför:

Jag tar också avstånd från regeringens förslag till läsa-skriva-räkna satsning. I stället vill jag och Vänsterpartiet satsa på mer långsiktiga satsningar som kommer fler elever till del bl.a. genom att höja lärartätheten i grundskolan med 5 000 tjänster.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska sociala kommittén och regionkommittén om att främja unga människors fulla deltagande i utbildning, arbetsliv och samhälle, KOM (2007) 498.